

ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ

DOI 10.33930/ed.2019.5007.32(4)-3
УДК 159.954/.956:378](045)

**ТВОРЧЕ МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ЯК СТРАТЕГІЧНА МЕТА
УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ**

*CREATIVE THINKING OF STUDENTS AS A STRATEGIC PURPOSE OF
UNIVERSITY EDUCATION*

**Б. В. Новіков
Т. П. Руденко
Г. М. Костроміна**

Актуальність теми дослідження. Розробка проблеми творчого мислення викликана необхідністю активізації творчої діяльності особистості в сучасних умовах, що пов'язано з науково-технічним розвитком суспільства та соціальними потребами. Недостатнє вивчення механізмів формування та розвитку творчого мислення є перешкодою для розробки та запровадження в університетську освіту інноваційних технологій навчання. Проте, значущість творчого мислення особистості буде зростати й надалі, так як саме творчість, як духовно-соціальний феномен є одним із головних чинників розвитку суспільства. Кожна людина має здатність до пізнання та творчості, а розвиток професійного творчого мислення студентів необхідно розвивати в університеті.

Постановка проблеми. Пріоритетними критеріями сучасного спеціаліста є високий інтелектуальний та професійний рівень, вміння вирішувати складні, непередбачувані задачі, креативність та творче мислення. Використовуючи методологію проблемно-орієнтованого навчання можна отримати позитивні результати у формуванні та розвитку професійного творчого мислення студентів. Така методологія дозволить ліквідувати недоліки, які на сьогодні притаманні багатьом студентам, наприклад, уникнути пасивності у студентів у сприйнятті та переробці наукової інформації,

Urgency of the research. The development of a problem of creative thinking is due to the need to intensify the creative activity of the individual in modern conditions, which is associated with the scientific and technological development of society and social needs. Insufficient study of mechanisms of formation and development of creative thinking is an obstacle to the development and introduction of innovative education technologies in university education. However, the significance of creative thinking of personality will continue to grow, as it is the creativity, as a spiritual-social phenomenon is one of the main factors in the development of society. Every person has the ability to cognition and creativity, and the development of professional creative thinking of students must be developed at the university.

Target setting. The priority criteria of a modern specialist are a high intellectual and professional level, ability to solve complex, unpredictable tasks, creativity and creative thinking.

Using the methodology of problem-oriented training, positive results can be obtained in the formation and development of professional creative thinking of students. Such a methodology will allow to eliminate the shortcomings that are inherent in many students, for example, to avoid passivity in students in the perception and processing of scientific information, fragmentation of thinking, which does not allow to allocate a significant component of the content of the

фрагментарності мислення, що не дозволяє виділяти суттєвої складової змісту навчального серіалу, що викладається. А застосування в межах даної методології активних методів навчання дасть можливість забезпечити продуктивну взаємодію між студентами та викладачем, студентами між собою під час проведення занять, успішно засвоїти матеріал навчальних дисциплін та розвинути професійне творче мислення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проведене дослідження спонукало звернутися до робіт вітчизняних та зарубіжних науковців присвячених соціально-філософським засадам розвитку творчого мислення, а також формуванню професійного творчого мислення майбутніх фахівців у контексті сучасної вищої освіти. Проблема творчості досліджена у наукових працях С. Аверінцева, Г. Батіщева, М. Бердяєва, М. Когана, П. Кравчук, В. Матюшкіна, В. Франкла, В. Шинкарука та інших. Важливими для нашого дослідження стали наукові доробки українських учених: В. Андрущенко, М. Бойченко, Л. Горбунової, Е. Герасимової та інших.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає у визначенні впливу проблемно-орієнтованого навчання на розвиток творчого мислення студентів. У межах даного дослідження необхідно розглянуто соціально-філософські засади розвитку творчого мислення; проаналізувати вплив розвиваючого навчання на розвиток професійного творчого мислення студентів; розглянути роль творчого мислення у розв'язанні складних задач та вирішені непередбачуваних ситуацій; визначити структуру творчого мислення та роль наукової інтуїції у творчому процесі.

Виклад основного матеріалу. Аналіз сутності та розвитку творчого мислення, визначення основних структурних елементів цього феномена дає можливість визначити ефективні підходи щодо формування та розвитку професійно-го творчого мислення студентів. Можна визначити декілька підходів щодо

educational series that is taught. Application within this methodology of active methods of training will enable the productive interaction between students and lecturer, students with each other during the conduct, successfully learn the material of educational disciplines and develop professional creative thinking.

Actual scientific researches and issues analysis. The conducted research prompted to appeal to the works of domestic and foreign scholars devoted to socio-philosophical principles of development of creative thinking, as well as the formation of professional creative thinking of future specialists in the context of modern higher education. The problem of creativity is investigated in scientific works by S. Averintsev, G. Batyshev, M. Berdyaev, M. Kogan, P. Kravchuk, V. Matyushkin, V. Frankl, V. Shinkaruka and others. Important for our study were scientific up comes of Ukrainian scientists: V. Andrushchenko, M. Boychenko, L. Gorbunova, E. Gerasimova and others.

The research objective. The purpose of the study is to determine the impact of problem-oriented learning for the development of creative thinking of students. Within this study, socio-philosophical principles of development of creative thinking are considered; to analyze the impact of developing training on the development of professional creative thinking of students; consider the role of creative thinking in solving complex tasks and solved unpredictable situations; Identify the structure of creative thinking and the role of scientific intuition in a creative process.

The statement of basic materials. An analysis of the essence and development of creative thinking, the determination of the main structural elements of this phenomenon makes it possible to identify effective approaches to the formation and development of professional creative thinking of students. You can define a few approaches to the

формування творчого мислення особистості. Це системний, діяльнісний та культурологічний підходи. У межах системного підходу основні компоненти творчого мислення розглядаються не виокремлено, а у взаємозв'язку один з одним як цілісна система. Визначення творчої діяльності особистості та її особистих здібностей є основою особистісного підходу. Діяльнісний підхід орієнтується на навчально-наукову діяльність в освітньому процесі і є головною умовою розвитку професійного творчого мислення студентів. Змістовну основу культурологічного підходу складають засвоєні цінності.

До основних елементів навчання, які здатні впливати на формування творчого мислення студентів є проблемність, тобто для того щоб підвищити розумову діяльність необхідно в процес навчання включати проблемні задачі, змодельовані ситуації. Такий підхід буде сприяти формуванню творчого мислення студентів, тому, на нашу думку, методологія проблемно-орієнтованого навчання є найбільш успішною. Студентам надається можливість самостійно розв'язувати складні задачі, приймати рішення, відкривати наукові істини. Засвоюючи новий матеріал студенти розмірковують, аналізують факти, синтезують нові ідеї, розвивають рефлексивне мислення шляхом самопізнання, самоспостереження.

Висновки. Визначено, що творчість передбачає реалізацію людиною її особистих здібностей, які розкриваються у процесі творчої діяльності; проаналізовано вплив розвиваючого навчання на розвиток творчого мислення студентів; обґрунтовано провідну роль творчого мислення у розв'язанні складних задач та вирішені непередбачуваних ситуацій; розглянуто структуру творчого мислення та визначено роль наукової інтуїції у творчому процесі; отримано результати дослідження які в подальшому стануть підґрунтям для розробки проблем розвитку творчого

formation of creative personality thinking. This is a systematic, activity and cultural approaches. Within the system approach, the main components of creative thinking are considered not distinguished, but in interconnection with each other as a holistic system. The definition of creative activity of personality and its personal abilities is the basis of a personal approach. The activity approach is guided by educational and scientific activities in the educational process and is the main condition for the development of professional creative thinking of students. The meaningful basis of the culturological approach is assimilated by values.

To the main elements of training that are capable of influencing the formation of creative thinking of students is problematic, that is, in order to increase mental activity it is necessary to include problematic tasks, simulated situations. This approach will contribute to the formation of creative thinking of students, therefore, in our opinion; the methodology of problem-oriented learning is the most successful. Students are given the opportunity to solve complex tasks independently, make decisions and open scientific truths. Making a new material to think, analyze the facts synthesizing new ideas, develop reflexive thinking by self-knowledge, self-observation.

Conclusions. It is determined that creativity involves realizing the person of its personal abilities, which are revealed in the process of creative activity; The influence of developing training on the development of creative thinking of students is analyzed; The leading role of creative thinking in solving complex problems and solved unpredictable situations is substantiated; The structure of creative thinking is considered and the role of scientific intuition in the creative process is determined; The results of the study are obtained which will continue to develop problems of developing creative thinking of students in the context of

мислення студентів в контексті інноваційного розвитку сучасної вищої освіти.

Ключові слова: творчість, творче мислення, рефлексія, творчий потенціал особистості, творча діяльність, освітній процес, проблемне навчання, суспільство, освіта, професійне творче мислення студентів.

innovative development of modern higher education.

Key words: *creativity, creative thinking, reflection, creative personality potential, creative activity, educational process, problem learning, society, education, professional creative thinking of students.*

Актуальність теми дослідження. Розробка проблеми творчого мислення викликана необхідністю активізації творчої діяльності особистості в сучасних умовах, що пов'язано з науково-технічним розвитком суспільства та соціальними потребами. Недостатнє вивчення механізмів формування та розвитку творчого мислення є перешкодою для розробки та запровадження в університетську освіту інноваційних технологій навчання. Проте, значущість творчого мислення особистості буде зростати й надалі, так як саме творчість, як духовно-соціальний феномен є одним із головних чинників розвитку суспільства. Кожна людина має здатність до пізнання та творчості, а розвиток професійного творчого мислення студентів необхідно розвивати в університеті.

Використання методології проблемно-орієнтованого навчання в університетській освіті буде сприяти отриманню студентами необхідних професійних якостей та вмінь, які їм знадобляться у майбутній діяльності.

Постановка проблеми. Пріоритетними критеріями сучасного спеціаліста є високий інтелектуальний та професійний рівень, вміння вирішувати складні, непередбачувані задачі, креативність та творче мислення. Використовуючи методологію проблемно-орієнтованого навчання можна отримати позитивні результати у формуванні та розвитку професійного творчого мислення студентів. Така методологія дозволить ліквідувати недоліки, які на сьогодні притаманні багатьом студентам, наприклад, уникнути пасивності у студентів у сприйнятті та переробці наукової інформації, фрагментарності мислення, що не дозволяє виділяти суттєвої складової змісту навчального матеріалу, що викладається у вищій школі.

Застосування в межах даної методології активних методів навчання дасть можливість забезпечити продуктивну взаємодію між студентами та викладачем, студентами між собою під час проведення занять та успішно засвоїти матеріал навчальних дисциплін, а також розвинути професійне творче мислення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проведене дослідження спонукало звернутися до робіт вітчизняних та зарубіжних науковців присвячених соціально-філософським засадам розвитку творчого мислення, а також формуванню професійного творчого мислення майбутніх фахівців у контексті сучасної вищої освіти. Проблема творчості досліджена у наукових працях С. Аверінцева, Г. Батішцева, М. Бердяєва, З. Калмикової, Г. Б. Кедрова, М. Когана, П. Кравчук, І. Кучерявого, В. Матюшкіна, М. Мойсеєва, В. Моляко, В. Овчиннікова, О. Половинкіна, Я. Пономарьова, В. Сухомлинського, В. Франкла, Е. Фромма, А. Хуторського, В. Шинкарука та інших.

Важливими для нашого дослідження стали наукові доробки українських учених: В. Андрущенко, М. Бойченка, Л. Горбунової, Е. Герасимової, В. Заблоцького, В. Ільїна, Г. Касьянова, М. Михальченка, І. Надольного, В. Огнев'юка та інших. Необхідність розробки питання формування творчої особистості закріплено у державних нормативно-правових документах, зокрема у Законах України “Про освіту”, “Про вищу освіту”, “Про наукову та науково-технічну діяльність”.

Питання модернізації університетської освіти щодо розвитку особистості у стінах вищих навчальних закладів розглядали В. Андрущенко, Ю. Бистрова, О. Глузман, Е. Карпова, Н. Кузьміна, С. Марков, В. Сластьоніна, Х. Шапаренко та інші. Активний розвиток творчого мислення студентів у процесі їхньої підготовки до професійної діяльності повинно бути одним із пріоритетних завдань університетської освіти.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає у визначенні впливу проблемно-орієнтованого навчання на розвиток творчого мислення студентів. У межах даного дослідження необхідно розглянуто соціально-філософські засади розвитку творчого мислення; проаналізувати вплив розвиваючого навчання на розвиток професійного творчого мислення студентів; розглянути роль творчого мислення у розв'язанні складних задач та вирішенні непередбачуваних ситуацій; слід, визначити структуру творчого мислення та роль наукової інтуїції у творчому процесі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сутність творчого мислення полягає у тому, що особистість у процесі мислення досягає творчих результатів, а саме, висуває нові, оригінальні ідеї, формує нові судження, при цьому пізнавальний процес спрямований на вирішення конкретної проблеми або задачі. Структурними елементами процесу творчого мислення є проблемна ситуація, активні дії, що спрямовані на її розв'язання, вирішення самої задачі та свідомість, якій притаманний аналіз, синтез, рефлексія та творчий результат.

У літературі існує багато підходів до визначення сутності категорії творчого мислення. Так, на створення нових ідей, на нестандартне мислення наголошував Е. де Боно. Американський психолог Дж. Гілфорд виділив креативність мислення, він підкреслив, що не один з феноменів, які розглядала психологія “не вивчався так ретельно, як творчість” [10].

Різні аспекти творчості досліджено у наукових працях Г. Батіщева, М. Бердяєва, З. Калмикової, М. Когана, І. Кучерявого, В. Матюшкіна, М. Мойсеєва, В. Моляко, В. Овчиннікова, О. Половинкіна, Я. Пономарьова, В. Сухомлинського, Е. Фромма, А. Хуторського, В. Шинкарука та інших.

За З. Калмиковою творче мислення є продуктивним мисленням, воно відрізняється оригінальністю та високим ступенем новизни. А. Хуторський представив евристичне мислення у єдності трьох інтегративних здібностей креативності, когнітивності та організаційної діяльності. У Д. Богоявленської, В. Моляко, Я. Пономарьова творчість є співвідношенням інтелектуальних здібностей, творчих якостей та мислення. Творчість та креативність як одну з основних якостей особистості визначали Е. Крік, Є. Яковлева та інші дослідники.

Творчість у психології К. Г. Юнга пов'язана з архетипами колективного несвідомого. Психологію творчості досліджували Л. Виготський, Ф. Дунаєвський, П. Енгельмаєр, О. Леонтєв, Г. Маркєлов, В. Матюшкін, В. Роменець, О. Шумілін та інші. У гештальтпсихології творче

мислення дослідники розглядали як взаємодію фрагментів знання, що зберігається у пам'яті та дозволяє індивіду досягти стану осяяння.

Роль інтуїції у творчому процесі вивчали А. Бергсон, Й. Гейзінг, А. Пуанкаре. У науковому пізнанні інтуїція розглядається як сфера взаємодії чуттєвого та раціонального пізнання. Така взаємодія дозволяє визначити інтуїцію як дію, а саме процес інтуїтивного пізнання. Наукова інтуїція як прояв творчої активності свідомості дозволяє фахівцю знайти правильне рішення складної проблеми.

Відношення інтуїції до творчого процесу для багатьох дослідників є очевидним, оскільки наукова інтуїція сприяє позитивному вирішенню проблеми. Так, А. Пуанкаре, один із засновників теорії творчості зазначав, що розкриття таємниці наукової творчості залежить від інтуїції. На ранніх історичних етапах розвитку інтуїції, ще у Платона, можна знайти, що інтуїтивне розумове споглядання реалізує ідею справедливості, блага, істини, краси. У процесі творчості інтуїтивне та розсудливе є доповненням одне одного, що забезпечує активність продуктивного мислення.

Велику наукову цінність мають дослідження українських учених, присвячених проблемі творчості, творчого мислення, а саме, В. Андрущенко, Л. Горбунової, Е. Герасимової, В. Заблоцького, В. Ільїна, Г. Касьянова, М. Михальченка, І. Надольного, В. Огнев'юка та інших. Питання формування творчої особистості закріплено у державних нормативно-правових документах, зокрема у Законах України "Про освіту" [6], "Про вищу освіту" [5], "Про наукову та науково-технічну діяльність" [7].

Питанням модернізації університетської освіти щодо розвитку особистості у стінах вищих навчальних закладів присвячені роботи В. Андрущенко, І. Богданова, Ю. Бистрової, О. Глузман, Е. Карпова, Н. Кузьміна. Активний розвиток творчого мислення студентів у процесі їхньої підготовки до професійної діяльності є одним із пріоритетних завдань університетської освіти.

Творчий процес включає свідомо вибрані стратегії вирішення поставленої задачі, систематизацію існуючої інформації, неусвідомлені установки, керовані емоції, ціннісні орієнтири. Процес творчого мислення включає аналіз, синтез, узагальнення нових знань, особистісний аспект творчого мислення включає мотивацію до творчості, рефлексію та має емоційне забарвлення.

Пізнавальний інтерес є головною мотивацією людини до творчої діяльності, творче мислення спрямовує розумовий процес на розв'язання визначеної задачі в результаті чого відбувається самоактуалізація, саморозвиток особистості. У процесі самореалізації особистості розкривається її творчий потенціал, у творчій діяльності вона отримує найвищу насолоду, виробляє нову матеріальну або духовну цінність, це може бути як нова оригінальна наукова ідея так і художній образ, нове бачення вирішення складної проблеми та генерація нового знання.

Одним із важливих механізмів формування творчого мислення є рефлексія. Вона визначає особистісну зумовленість творчого процесу, який включає самоаналіз, а саме, аналіз особистісних знань, власного мислення, власної особистості та самоспостереження. Можна виділити два типи рефлексії. Інтелектуальна рефлексія включає аналіз наявного знання, а особистісна рефлексія спрямована на самоспостереження та аналіз особистісних знань, власного мислення, власної особистості. Емоційна сфера

особистості регулює процес творчого мислення та визначає його суб'єктивність. Таким чином, мислення включає інтелектуальну та емоційну складову. Інтелектуальна активність є головним показником реалізації творчого потенціалу особистості [1].

Творче мислення включає емоції новизни, враження, осяяння, здогадки та істинності. Розкриття творчого потенціалу особистості характеризується основними формами прояву психіки людини, яка включає пізнавальні та емоційно-вольові процеси, різні психічні стани та якості [3]. У результаті професійного розвитку особистість проходить три основні психологічні етапи свого становлення, а саме, вона самовизначається, самовиражається та відбувається її самореалізація. Таким чином, йдеться не тільки про професійне становлення фахівця, а також мова йде про розвиток як його творчого потенціалу так і становлення його як творчої особистості.

У сучасному освітньому процесі у студентів має формуватися адекватна мотивація до обраної професії, що є однією із складових професійного самовизначення та особистісної самореалізації; соціальна відповідальність як прагнення творчого вирішення професійних завдань, а також система цінностей, навичок та умінь, необхідних для подальшої професійної діяльності.

Аналіз сутності та розвитку творчого мислення, визначення основних структурних елементів цього феномена дає можливість визначити ефективні підходи щодо формування та розвитку професійного творчого мислення студентів. Можна визначити декілька підходів щодо формування творчого мислення особистості. Це системний, діяльнісний та культурологічний підходи. У межах системного підходу основні компоненти творчого мислення розглядаються не виокремлено, а у взаємозв'язку один з одним як цілісна система. Визначення творчої діяльності особистості та її особистих здібностей є основою особистісного підходу. Діяльнісний підхід орієнтується на навчально-наукову діяльність в освітньому процесі і є головною умовою розвитку професійного творчого мислення студентів. Змістовну основу культурологічного підходу складають засвоєні цінності.

Творчій особистості притаманний певний рівень розвитку творчих здібностей, які об'єктивуються у її досягненнях, ціннісні орієнтації та пріоритети, які сприяють процесу формування, розвитку та реалізації творчого потенціалу особистості, особистісні якості, які гармонійно поєднані зі здібностями та визначають індивідуальність особистості у творчій діяльності [9, с. 6].

Розуміння творчого мислення як головної компетенції майбутніх спеціалістів у рамках синергетичного підходу повинно орієнтуватися на формування творчого мислення студентів у процесі їхнього навчання в університеті та включати знання, практичний досвід, умінь та моделі діяльності та поведінки. Пріоритетним завданням сучасної системи вищої освіти є підготовка висококваліфікованого, конкурентоспроможного фахівця, який здатний реалізовувати свій творчий потенціал, розв'язувати різнопланові проблеми у складних та непередбачуваних ситуаціях [8].

У процесі формування та розвитку творчого мислення студентів мають застосовуватися активні методи навчання, які включають конструювання проблемних ситуацій, сприяють вмінню самостійно приймати рішення та дозволяють набути професійних навичок та умінь. Використання активних методів навчання в практичній діяльності дозволяє скоротити шлях від

отримання теоретичних знань до їх застосування на практиці. Зазначені методи мотивують до пізнання, розвивають розумові здібності, формують професійні вміння. Нашу думку поділяє Ю. Бистрова, яка також підкреслює, що “включення в освітній процес активних форм навчання, у тому числі психологічних тренінгів, суттєво впливає на розвиток професійних та особистісних якостей майбутнього спеціаліста” [2, с. 30].

Таким чином, методологічні основи формування творчого мислення студентів у вищих навчальних закладах повинні включати наступне, а саме, орієнтацію освітнього процесу на формування творчого мислення як пріоритетної компетентності, створення необхідних умов як для розвитку творчого мислення так і для самоактуалізації творчого потенціалу студентів.

Творчий процес необхідно спрямовувати на засвоєння культурних цінностей, на формування всебічно розвиненої особистості. Навчально-пізнавальна діяльність повинна включати форми і методи навчання, які б сприяли активізації мислення та саморозвитку особистості. Пізнання і є творчістю, в процесі пізнавальної діяльності розкривається активність свідомості людини, що визначає її відношення до людини та світу. Щоб бути особистістю необхідно піклуватися проблемами людського існування, продукувати суспільні цінності, людина “це світ в середині нас” та “людина в середині світу” [4, с. 5].

Необхідно зазначити, що автори статті під творчим мисленням розуміють вищий пізнавальний процес визначення і вирішення проблем особистістю, що має сукупність творчих здібностей, які включають інтелектуальні, професійні знання та уміння, реалізація яких призводить до продукування нових соціально значимих результатів. На формування професійного творчого мислення великий вплив мають особистісні чинники. До них можна віднести мотивацію, розвинену продуктивну уяву, наукову інтуїцію та фантазію.

Сучасні дослідження проблем творчого мислення мають міждисциплінарний характер, безумовно, слід включати в дослідження досягнення філософії, психології, інформатики та інших наук, але при цьому щоб впливати на процес творчого мислення необхідно розуміти механізми його розвитку.

До основних елементів навчання, які здатні впливати на формування творчого мислення студентів є проблемність, тобто для того щоб підвищити розумову діяльність необхідно в процес навчання включати проблемні задачі, змодельовані ситуації. Такий підхід буде сприяти формуванню творчого мислення студентів, тому, на нашу думку, методологія проблемно-орієнтованого навчання є найбільш успішною.

Таким чином, студентам надається можливість самостійно розв'язувати складні задачі, приймати рішення, відкривати наукові істини. Засвоюючи новий матеріал студенти розмірковують, аналізують факти, синтезують нові ідеї, розвивають рефлексивне мислення шляхом самопізнання, самоспостереження.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок.

Проблемно-орієнтоване навчання повинно включати проблемно-орієнтовані методи, засоби, принципи, творчі ідеї, а результати навчання відповідати професійним компетентностям. У процесі навчання у студентів необхідно розвивати такі творчі здібності, як варіативність, вміння висувати

гіпотези та оригінальні ідеї. Так, завдяки варіативності студенти зможуть застосовувати різноманітні оригінальні способи для розв'язання теоретичних та практичних задач та висувати велику кількість нових ідей. Для цього слід застосовувати методи навчання, які вимагають знаходження різних шляхів розв'язання задач.

Проблемність навчання дозволить студентам актуалізувати творчий потенціал та розвинути творче мислення. Складовою проблемного навчального пізнання є суперечності, які виступають рушійною силою будь-якого процесу і навчального процесу також та основою творчого мислення. Прийняття творчих рішень при розв'язанні проблемних ситуацій на протязі усього навчання у стінах вищого навчального закладу буде сприяти розвитку рефлексивного творчого мислення, особистих професійних якостей та умінь.

Активне залучення студентів в освітній процес повинно бути одним із головних завдань сучасної вищої освіти, а вирішення цього завдання передбачає використання інноваційних технологій, сучасних форм і методів навчання. Проблемно-орієнтоване навчання дозволяє студентам краще розуміти мету навчальної діяльності, мотивує до пізнання та сприяє формуванню професійного творчого мислення.

Список використаних джерел:

1. Берека, ВЄ 2008. 'Професійна компетентність майбутніх менеджерів освіти: теоретичний аспект', *Молодь і ринок*, № 7–8 (42–43), с. 43–47.
2. Бистрова, ЮВ 2015. 'Інноваційні методи навчання у вищій школі України', *Право та інноваційне суспільство*, № 1 (4), с. 27–33.
3. Волощук, ІС 1998. Науково-педагогічні основи формування творчої особистості, Київ: *Педагогічна думка*, 160 с.
4. Воронкова, ВГ 2000. Метафізичні виміри людського буття: проблема людини на зламі тисячоліть, Запоріжжя: *Павел*, 176 с.
5. Закон України "Про вищу освіту" 2014. Документ № 1556-VII, *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, № 37-38, ст. 2004. Доступно: <<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>>. [19 квітня 2021].
6. Закон України "Про освіту" 2017. Документ № 2145-VIII, *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, № 38-39, ст. 380. Доступно: <<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>>. [18 квітня 2021].
7. Закон України "Про наукову та науково-технічну діяльність" 2015. Документ № 848-VIII, *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, № 3, ст. 25. Доступно: <<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/848-19>>. [04 квітня 2021].
8. Марков, СО 2003. 'Основні принципи творчої випереджальної вищої освіти', *Науковий вісник Чернівецького університету. Педагогіка та психологія*, Чернівці: *Рута*, №. 185, с. 44–53.
9. Моляко, ВО 2006. Здібність, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень, Житомир: *Рута*, 320 с.
10. Guilford, JP 1967. 'Creativity: yesterday, today, tomorrow', *Journal of Creative Behavior*, Vol. p. 3-14.

References:

1. Bereka, VYe 2008. 'Professional competentnist majbutnih menedzhepiv osviti: teoretichnij aspect (Professional competentnist menedgeriv education: theoretical aspect)', *Molod i rinok*, № 7–8 (42–43), s. 43–47.
2. Bistrova, YuV 2015. 'Innovacijni metodi navchannya u vishij shkoli Ukrayini (Innovative learning methods in the High School of Ukraine)', *Pravo ta innovacijne suspilstvo*, № 1 (4), s. 27–33.

3. Voloshuk, IS 1998. Naukovo-pedagogichni osnovi formuvannya tvorchoyi osobistosti (Scientific pedagogical bases of formation of a creative personality), Kiyiv: *Pedagogichna dumka*, 160 s.
4. Voronkova, VG 2000. Metafizichni vimiri lyudskogo buttya: problema lyudini na zlami tisyacholit (Metaphysical measurements of human being: human problem on a millennium, Zaporizhzhya: *Pavel*, 176 s.
5. Zakon Ukrayini "Pro vishu osvitu" (Law of Ukraine "On Higher Education") 2014. Dokument № 1556-VII, *Vidomosti Verhovnoyi Radi (VVR)*, № 37-38, st. 2004. Dostupno: <<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>>. [19 kvitnya 2021].
6. Zakon Ukrayini "Pro osvitu" (Law of Ukraine "On Education") 2017. Dokument № 2145-VIII, *Vidomosti Verhovnoyi Radi (VVR)*, № 38-39, st. 380. Dostupno: <<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>>. [18 kvitnya 2021].
7. Zakon Ukrayini "Pro naukovu ta naukovo-tehnichnu diyalnist" (Law of Ukraine "On Scientific and Scientific-Technical Activity") 2015. Dokument № 848-VIII, *Vidomosti Verhovnoyi Radi (VVR)*, № 3, st. 25. Dostupno: <<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/848-19>>. [04 kvitnya 2021].
8. Markov, SO 2003. 'Osnovni principy tvorchoyi viperedzhalnoyi vishoyi osviti (Basic principles of creative advanced higher education)', *Naukovij visnik Cherniveckogo universitetu. Pedagogika ta psihologiya*, Chernivci: *Ruta*, №. 185, s. 44-53.
9. Molyako, VO 2006. Zdibnist, tvorchist, obdarovanist: teoriya, metodika, rezultati doslidzhen (Ability, creativity, giftedness: theory, methodology, research results), Zhitomir: *Ruta*, 320 s.
- a. Guilford, JP 1967. 'Creativity: yesterday, today, tomorrow', *Journal of Creative Behavior*, Vol. p. 3-14.

DOI 10.33930/ed.2019.5007.32(4)-4

УДК 378.147:811.111

ПОДОЛАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ БАР'ЄРІВ У ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕТНОСТІ В УМОВАХ ЗВО

OVERCOMING LANGUAGE BARRIERS IN THE COURSE OF DEVELOPING PROFESSIONAL FOREIGN LANGUAGE COMPETENCE IN HEIS

Н. М. Щур

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю забезпечити умови для оволодіння студентами ЗВО іноземними мовами щонайменше на рівні B2.

Постановка проблеми. Вирішення проблеми подолання комунікативних бар'єрів у спілкуванні іноземною мовою забезпечить підвищення рівня ефективності мовленнєвої діяльності та вирішення відповідних комунікативних завдань.

Аналіз останніх досліджень і

Urgency of the research is substantiated by the necessity for providing HEIs' students with the opportunity to master foreign languages at least at level B2.

Target setting. Finding effective ways of overcoming language barriers to communication in a foreign language will increase the efficiency of communicative activities and contribute to performing the relevant communicative tasks.

Actual scientific researches and